

Určení sporných hranic mezi dvěma nemovitostmi může býti s účinkem předsevzato i smířčím soudcem (roz. ze dne 20. června 1888 C VII. 2.).

III. Příslušnost soudní.

Příslušným jest pro upravení hranic a pro žaloby na vymezení soud reální (§ 53 jur. n.); leží-li sousedící nemovitosti v různých sousedních obvodech, má žadatel resp. žalobce volbu mezi oběma reálními soudy, aniž by v tom směru příslušela sborovému soudu přednost před soudem okresním (roz. ze dne 24. května 1883 sb. 9450). Městské delegované okresní soudy jsou však vyloučeny (roz. ze dne 10. srpna 1871 sb. 4249).

Konečně jest podotknouti, že nárok na určení hranic dle § 1481 o. o. z. promlčení nepodlehá.

Hráze.

I. Pojem a druhy.

Hráze jsou ochranné stavby, které záleží v náspech a zřízeny jsou za tím účelem, aby zabránily rozlití vod z břehů vystoupivších (chytací hráze), aneb aby cestu přes vodu, nebo podél vody schůdnou učinily. S hrázi bývají spojeny stoky, příkopy a jiná zřízení k odvodnění potřebná. Výška hrází řídí se nejvyšším stavem vody. Klade-li se hráz podél řeky, musí zůstatí dostatečně široká prostora, by hráz škody neutrpěla a zatopena nebyla. Každá hráz má dva svahy, jeden k pevnině a druhý k vodě směřující. Tam kde hráz jest vysazena silnému proudu a kde by plovoucím ledem snadno poškozena býti mohla, dlužno na úpatí její křoví neb vrby vysázeti. Dle účelu lišíme jednak jezy, jež vodě za účelem lepšího využitkování určitý směr dávají, jednak stavby regulační, jež vodě přístup do nížin zabraňují a běh vody regulují.

II. Zřízení hrází.

1. Všeobecně platí zásada, že zřízení a udržování, zařízení staveb k ochraně břehů, pozemku atd. při tekoucích vodách držitelům ohrožených nemovitostí přísluší, pokud tu není zvláštních právních závazků osob třetích a sice dle poměru, stupně nebezpečí, jež se má odstraniti nebo prospěchu, jehož se má docíliti a když to nelze vyšetřiti dle hodnoty příslušných nemovitostí. Zdali ve případech, kde místa a nivy povodním neb jiným škodám vodním jsou vysazeny, bez ohledu na nedostatek svolení účastníků, společenstvo jest utvořiti nebo jinak o provedení takových staveb jmenovitě přispěním země neb obcí se postarati, určuje se od případu ku případu zemským zákonodárstvím (§§ 46 a 67. zák. vod. pro Čechy). Mimo to předpisuje § 413 o. o. z.: Každý držitel pozemku jest oprávněn upevniti svůj břeh proti podryvání řekou; však nikdo nesmí něco činiti nebo zřizovati, co by obyčejný tok řeky změnilo, nebo co by plavbě, mlýnům, rybářství, nebo jiným cizím právům mohlo na škodu býti; vůbec lze podobná díla jen se svolením politických úřadů zřizovati. Zemské zákony vodní nařizují též ve shodě s § 413 o. o. z., že hráze tak zřízeny a upraveny býti musí, by to nebylo cizím právům na škodu; o to mají pečovati též úřadové političtí a shledají-li, že ochranná stavba svémocně podniknutá ohrožuje nebo porušuje práva osob třetích, jsou povinni odstranění této novoty naříditi (§ 43 česk. z. vod., 52 mor. a slez. z. vod. násl. spr. s. dv. ze dne 3. ledna 1885 č. 2647).

2. Hráze se mají zříditi tím způsobem, aby se povodním co možná zabránilo; však buďtež tak upraveny a v takovém stavu udržovány, by nebránily odtoku vody a ledu, aby zbytečně rybářství a jiné užívání vody

nestěžovaly nebo neobmezovaly, a by vodou plýtváno nebylo (§ 43, 21 česk. z. vod. a § 42 mor. a slez. vod. z.). Prokáže-li poškozený, že se předpisu toho nešetří, budiž ku jeho žádosti v přiměřené lhůtě úřadem politickým odstranění zlořádu nařízeno a po marném uplynutí lhůty na útraty liknavého provedeno. Hráze náleží mimo to k oněm stavbám vodním, jež za účel mají vlastnictví pozemkové chrániti a mohou se tudíž buď dobrovolným se dohodnutím neb na základě usnesení většiny účastníci za účelem zřízení hrází ve družstva vodní spojit. Hráze mohou však i na státní nebo zemské útraty býti provedeny; slouží-li pak držitelům pozemky ku prospěchu, mohou tito cestou správní býti přidrženi přiměřeně ku nákladům stavebním přispěti. Účastníci jsou oprávněni vymoci sobě rozhodnutí soudcovské o okolnosti, zda jim stavba jest ku prospěchu aneb zda příspěvek jim uložený jest přiměřený (§ 20 a 26 říš. zák. vod.).

III. Protržení hrází.

Poškození hrází musí co možná v prvopočátcích býti opraveno. Hrozí-li protržením hrází značné nebezpečí, učiněna budtež ku žádosti úřadu politického nebo představeného rychlá opatření. Sousední obce jsou zavázány proti přiměřené náhradě potřebnou pomoc poskytnouti (§ 51 česk. vod. r. a 50 mor. a slez. vod. r.). Mají-li obecním představenstvem povolení ochranné stavby z nouze k okamžitému zabránění velkého nebezpečí i na dále potrvati, dlužno k tomu povolení politického úřadu dodatečně si vymoci. (Rozh. min. orby ze dne 18. září 1878 č. 7450.)

IV. Hráze co ochranná opatření proti bystřinám.

Zák. ze dne 30. června 1884 č. 117 ř. z., ponechávaje v platnosti nařízení zákona vodního, ustanovuje, že díla ku neškodnému svádění bystřin podniknouti mohou státní správa, okresy, obce, jakož i účastníci buď jednotlivě nebo společně. Podnikatel na základě schváleného generálního projektu obdrží tu rozsáhlé právo vyvlastňovací. Náklady nese podnikatel a přísluší jemu dle vodních zákonů právo příspěvek na účastnících vyháhati (§§ 1, 2, 9, 14—17, 18, 19 jmen. z.).

V. Ustanovení práva trestního.

Každé zlomyslné odstranění nebo poškození hráze, již břehy řek a potoků jsou upevněny, budiž dle velikosti svévole nebo způsobené škody jakožto přestupek, dle voj. trest. z. jakožto přečin vězením až do 3 měsíců potrestáno (§ 318 tr. z. a § 575 voj. tr. z.).

Hromosvod.

Stav. řád pro království České (zák. ze dne 8. ledna 1889 č. 5. z. z.) ustanovuje v § 78, že, když má na stavení býti postaven hromosvod, jest při tom na úplnou svodnost až do země zřetel vzíti. Všechny věže, neobyčejně vysoká stavení a zásobárny dlužno hromosvody opatřiti. Posavadní hromosvody dlužno častěji prohlížeti, aby se zjistilo, jsou-li náležitě svodné. Shledá-li se, že na některém místě svodnost jich je přerušena, budtež bez průtahů opraveny.

Ku zřízení hromosvodu na domě jest potřebí povolení úřadu stavebního (tak výslovně stav. ř. pro Dolní Rakousy, Krajinu, Solnohradsko a Slezsko), neboť povolení stavební jest nutným ke všem podstatným opravám a změnám na staveních, jež k udržení stavby na stavení nebo na jeho hlavních částech se předseběrou. Když i tedy některé stav. ř. neobsahují výslovné ustanovení, že ku zřízení hromosvodů jest potřeba povolení úřadu stavebního, musí nicméně takové zařízení, nechť se již týká